

Dionís Puig i Soler

L'etern estudiant (Puigcerdà, 1853 - Granollers, 1921)

per Francesc Roma i Casanovas

Primera part

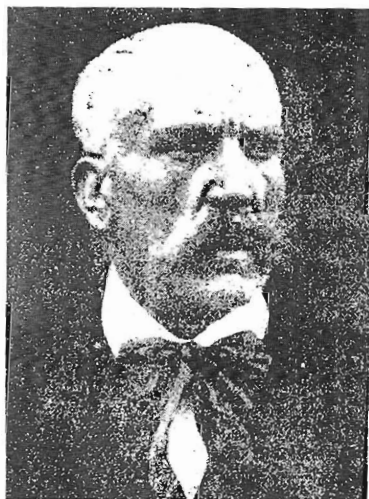
"Estimo á Granollers com si'n fos fill; duas vegadas n'estat lluny y tingueu per segur que he sentit greu anyorament d'aquesta terra que m'ha donat el pa y el dels meus fills" ¹

Dionís Puig i Soler, tot i les distincions de què es féu mereixedor en vida, entre les quals destaca el fet de ser anomenat Fill Adoptiu de la ciutat de Granollers, és un personatge gairebé desconegut de la nostra història. Els seus mèrits varen ser reconeguts tard i malament; després del seu traspàs, ha estat un granollerí oblidat fins a un punt que la seva obra no hauria d'haver permès mai. Però la ciència esborra dels rengles de la seva nòmina aquells que no poden demostrar la científicitat dels seus coneixements i la meteorologia, a la qual va dedicar més de trenta anys de la seva vida, és una pràctica que cada dia ha de contrastar les seves previsions amb la realitat. Potser per això va ser injustament oblidat aquell home que havia nascut a Puigcerdà, el 7 d'octubre de 1853.

Dionís Puig es traslladà a Granollers l'any 1882, on es casà amb Francesca Cadefau i Mogas², vivint a l'actual plaça de la Corona. Tot i que en els primers anys -abans de venir a Granollers- es dedicà a l'estudi de la història, terreny en el qual establí un quadre cronològic complet dels comtes de la Cerdanya, si per alguna qüestió cal recordar-lo, aquesta no és pas la seva dedicació als estudis de caire humanista, sinó que el terreny que conreà foren les ciències naturals, la metereologia i l'espeleologia especialment, com aquest article intentarà recordar. Però de qualsevol manera, no es pot passar per alt que també va tenir una certa activitat en el terreny literari, i que fou considerat per alguns un escriptor, aspecte aquest que ve avalat pel fet que l'any 1894 li va ser concedit un premi en el certamen modernista de Sitges³. Amb tot, Dionís Puig fou l'home que durant més de trenta anys es dedicà a l'estudi meteorològic fins al punt que ell creia haver trobat el mètode per preveure el temps amb vint-i-quatre hores d'avançada i d'una manera matemàtica. L'any 1899 va anar a París per tal de demostrar els seus coneixements, els quals havia adquirit de forma autodidàctica. Va ser també una persona preocupada per la defensa dels necessitats de Granollers i del seu poble natal⁴ i va ser qui va descobrir el retaule gòtic de l'església de Sant Esteve⁵. En un altre lloc he explicat la concepció científica i econòmica que tenia

Dionís Puig, una obra on sobresurt l'aigua i la seva utilitat⁶. És precisament aquesta preocupació allò que va fer que Puig es dedicés als estudis meteorològics i espeleològics.

Dels primers anys de vida del nostre personatge sabem ben poca cosa, per no dir res. A banda dels seus estudis històrics fets a Puigcerdà, podem

Dionís Puig

Foto Lauro

suposar que estigué en profund contacte amb la ciutat de Vic, on sembla que passà part de la seva joventut estudiantil⁷. Només arribar a Granollers, Puig entrà en contacte amb els cercles lletraferits de la ciutat i ja al final de 1882 el trobem com a "company de redacció" de l'*Eco de Granollers*⁸. No he pogut confirmar si era ell qui s'encarregava de la secció anomenada "Afecciones meteorológicas de la semana", una secció que ofereix unes primeres dades meteorològiques, potser no massa rigoroses encara, però ja interessants. Així, l'*Eco* publicava un quadre amb la temperatura assolida cada dia (a les 7, 15 i 22 hores) i una sèrie de dades qualitatives sobre l'estat de l'atmosfera, concretament la presència o absència de

núvols o pluges. D'altra banda, convé deixar clar d'entrada que la seva dedicació a la meteorologia es féu a banda de qualsevol ensenyament reglat. El seu mètode d'aprenentatge fou l'autodidactisme. De qualsevol manera, ja l'any 1892, en un article que publicà a *La Vanguardia*, podia parlar de la necessitat de treballar en el sentit de provocar la pluja artificialment, recolzant les seves idees en sèries referents al número de dies de pluja a la nostra ciutat durant cinc anys, tot comparant-los amb un estudi semblant fet a la ciutat de Puigcerdà per Armengol Saló. En aquest mateix article Puig ens parlava que la possibilitat de provocar la pluja artificial ja l'havia defensada onze anys abans, és a dir, en 1881¹⁰.

Sabem que ja en 1893 era soci delegat a la nostra ciutat del Centre Excursionista de Catalunya (CEC) i que se'l considerava un aficionat als estudis meteorològics¹¹. El mes de juny, amb motiu del trasllat de les restes de Ramon Berenguer tercer al Monestir de Ripoll, Puig, com a soci delegat del CEC, sortí a saludar la comitiva al seu pas per Granollers, talment com a la

Garriga ho féu Pareras, Barnils a Centelles i V. Plantada a Mollet¹². Al final de febrer de 1894 dictà una conferència al local del CEC per donar a conèixer els seus treballs de temàtica meteorològica, a la qual la Junta Directiva d'aquella entitat acordà convidar els presidents de l'Ateneu Barcelonès i de la Reial Acadèmia de Ciències i Arts¹³. No hi ha constància que hi assistís el president de l'Ateneu, però sí que sabem que ho feren Rafel Puig i Valls (president de l'Acadèmia de Ciències) i Baltà de Cela, director de l'observatori

Foto Hemeroteca Josep Móra

Norbert Font i Sagué

meteorològic de Vilafranca. En aquest marc, Puig va defensar una teoria tèrmica sobre el funcionament atmosfèric, teoria que refusava la dels corrents atmosfèrics desviats pel moviment de rotació terrestre. Amb preocupació, exposà com el règim metereològic de Catalunya havia canviat, com ho demostraven la baixada de temperatures a l'hivern i a la primavera i la manca de pluja a l'estiu. Per a ell, aquest canvi climàtic es devia al despoblament dels boscos mediterranis, fet pel qual féu una crida per evitar la seva tala. Vull ressaltar el fet que diferents excursionistes es preocuparen en aquells anys per aquest tema i que el mateix Puig i Valls serà més endavant el president de la festa de l'arbre a nivell estatal, una iniciativa que Puig defensà en aquella conferència, com també ho féu amb l'establiment de premis als propietaris que més fessin per repoblar els seus boscos¹⁴. Com diu Jordi Planas, és a ell a qui cal atribuir l'inici de la festa de l'arbre a Catalunya, la qual es remunta a 1894¹⁵.

Sobre aquesta conferència sabem que el 27 de febrer la Junta Directiva del CEC acordà per unanimitat enviar un vot de gràcies a Puig. També sabem que en ella utilitzà un globus terraquí i que Artur Osona va "escriure" un mapa mut d'Europa, fets que ens indiquen l'escala gairebé mundial de les seves idees¹⁶. Igualment, en aquelles dates féu una altra conferència a l'Ateneu

Barcelonès, davant d'una concurrència que el periodista que redactà la nova qualifica de selecta, tot i no ser nombrosa¹⁷ (no oblidem que l'Ateneu era una de les entitats més típicament burgeses de la Barcelona d'aquells anys).

El vincle entre Dionís Puig i el CEC és molt fort en els darrers anys del segle XIX, així sabem que col.laborà en una excursió d'aquesta entitat al castell de la Roca al final de 1893¹⁸. Tanmateix, al final de gener de 1895, amb motiu de celebrar-se el nomenament d'una nova junta d'aquesta entitat, al restaurant "Au lion d'or", Dionís Puig prengué la paraula. Primer *La Vanguardia* i després *El Congost*, es feren ressò de l'acte amb les paraules següents: *"Difícil de condensar en pocas palabras el elocuente brindis del señor Puig (delegado del Centre en Granollers) quien con gráfica expresión y pintorescas imágenes trazó un ingenioso paralelo entre la expansiva del regionalismo catalán en todas las manifestaciones de la actividad humana y la acción igualitaria y por lo tanto enervadora del centralismo y sus consecuencias para todo cuanto tiende al progreso y la vida de las regiones"* ¹⁹. Els anys posteriors registren diferents donatius a aquesta entitat: tot i que no he repassat tots els possibles casos, l'any 1904 fou un càntir de vidre provinent d'una masia de la serra de Bertí i en 1895 unes "ulleres de campanya" amb el seu estoig²⁰.

L'any 1896 una nova iniciativa de Dionís Puig el farà escriure amb lletres d'or el seu nom en la història de l'espeleologia a Catalunya. En l'acte de la

F. Roma

Sorgència de l'Avencó. Les Barbotes, Bigues

